

ግሎባል ጋግ ሩል በኢትዮጵያ የተዋልዶ ጤና ዘርፍ ላይ ያሳደረው ተፅዕኖ

የትራምፕ አስተዳደር ግሎባል ጋግ ሩል (Global Gag Rule) አሁን እየተተገበረ ባይሆንም በኢትዮጵያ የተዋልዶ ጤና ዘርፍ ላይ ዘላቂ የሆነ ተፅዕኖ ሊያስከትል ይችላል። ግሎባል ጋግ ሩል ተብሎ የሚጠራው የገንዘብ ድጋፍ ማዕቀብ እ.ኤ.አ. ከግንቦት 2007 እስከ 2021 በፅንሰ ማቋረጥ ዙሪያ መረጃና የምክር አገልግሎት የሚሰጡ፣ የፅንሰ ማቋረጥ አገልግሎትና ሪፈራል እንዲሁም የአድቫካሲ ስራ የሚሰሩ መንግሥታዊ ያልሆኑ ድርጅቶች ከአሜሪካ መንግሥት የገንዘብ ድጋፍ ማግኘት እንዳይችሉ አድርጓል። ይህ ፖሊሲ ለመጀመሪያ ጊዜ ተግባር ላይ የዋለው እ.ኤ.አ በ1984 ሲሆን ሪፐብሊካን ፕሬዝዳንቶች በሚመረጡበት ወቅት በተግባር ላይ የሚውል ሲሆን በዲሞክራት ተመራጭ ፕሬዝዳንቶች ወቅት ይህን ፖሊሲ ተግባር ላይ እንዳይውል ያደርጉታል። ዲሞክራቶች እንዳይተገበር ያቆሙትን እ.ኤ.አ ፖሊሲ የትራምፕ አስተዳደር በ2017 እንደገና ወደነበረበት እንዲመለስ ያደረገው ሲሆን ይዘቱንም በማስፋፋት እገዳው በሁሉም የአሜሪካ የአለም ዓቀፍ ድጋፍ ሰጪ ተቋማት በኩል እንዲተገበር አድርጓል። እ.ኤ.አ በግንቦት 2019 ደግሞ ፖሊሲውን ይበልጥ በማጠናከር እገዳው በትብብር የሚሰሩ ሰነዶች ወገን (sub grantees) መንግሥታዊ ያልሆኑ ድርጅቶች ላይ እንዲተገበር ሆኗል። እ.ኤ.አ በታህሳስ 2021 አዲሱ የባይደን አስተዳደር ፖሊሲው በተግባር ላይ እንዳይውል አድርጓል።

ይህ መረጃ የቤተሰብ እቅድ ከሚሰጡ 361 የጤና ተቋማት እንዲሁም እድሜያቸው በመውለድ እድሜ ክልል ውስጥ ባሉ 4,909 ሴት ተጠያቂዎችን በማሳተፍ የተደረገ የጥናት ውጤት የያዘ ነው። ትንታኔው ፖሊሲው ከመተግበር በፊትና ሙሉ በሙሉ ከተፈጸመ በኋላ (2017 እና 2020) መካከል ያለውን እንቅስቃሴና ያስከተለውን ውጤት በንፅፅር የሚያሳይ ነው። የጥናቱ ውጤት የአገሪቱ 90% የሚሆነው ህዝብ ከሚኖርባቸው ክልሎች ማለትም አዲስ አበባ፣ አፋር፣ አማራ፣ ኦሮሚያ፣ ትግራይና የደቡብ ህዝቦችና ክልሎች ከተገኘ መረጃን መሠረት በማድረግ የተዘጋጀ ነው።

መንግሥታዊ ያልሆኑ ድርጅቶች ላይ ያስከተለው ተፅዕኖ

- በርካታ መንግሥታዊ ያልሆኑ ድርጅቶች ከአሜሪካ መንግሥት የሚያገኙትን የገንዘብ ድጋፍ ላለማጣት ሲሉ ትራምፕ ያሻሻለውን የጋግ ሩል በመቀበል ስምምነታቸውን ገልፀዋል። በመሆኑም የነበራቸው የአጋርነት

የግሎባል ጋግ ሩል ተግባራዊ በተደረገባቸው ዓመታት የቤተሰብ ሰቅድ አገልግሎቶችና ተያያዥ ጉዳዮች የተጎዱ ሲሆን የፅንሰ ማቋረጥ አገልግሎት ግን መሻሻልን አሳይቷል

መንግሥታዊ ያልሆኑ ድርጅቶች	የቤተሰብ እቅድ አገልግሎት	የተዋልዶ ጤና ጉዳዮች	የፅንሰ ማቋረጥ አገልግሎት
-እንቅስቃሴ ተስተጓጉሏል፣ አጋርነት ተስተጓጉሏል፣ -ፕሮግራሞች ታጥፈዋል ወይም ተቋርጠዋል	-በመንግሥት ጤና ተቋም አማካኝነት የሚሰጡ የደርሶ መልስ የቤተሰብ እቅድ አገልግሎት ቀንሷል። -የእርግዝና መከላከያ አቅርቦትና አገልግሎት ቀንሷል።	የዘመናዊ የእርግዝና መከላከያ አጠቃቀም የቀነሰ ሲሆን የውልደት መጠን ጨምሯል	-በመንግሥት ጤና ተቋማት የሚሰጠው የፅንሰ ማቋረጥ አገልግሎት ጨምሯል። -ጥንቃቄ የተሞላበት የፅንሰ ማቋረጥ አገልግሎት ጨምሯል -የድህረ ውርጃ ህክምና ቀንሷል

- ሥራ የተስተጓጎለ ከመሆኑም በላይ ያቀርቡት የነበረው የተዋልዶ ጤና አገልግሎት ይዘት ቀንሷል ወይም ተቋርጧል።
- ጥቂት መንግሥታዊ ያልሆኑ ድርጅቶች የፅንሰ ማቋረጥ አገልግሎትን አቋሙ የሚለውን ፖሊሲ ባለመቀበላቸው ከአሜሪካ መንግሥት የሚያገኙትን የገንዘብ ድጋፍ ተቋርጦባቸዋል። በመሆኑም እ.ኤ.አ በ2019 ሁለት ትላልቅ መንግሥታዊ ያልሆኑ ድርጅቶች የሚሰጧቸው አገልግሎቶች ተስተጓጉሏል። ይህም
 - > በ24 ወረዳዎች ይሰጡ የነበሩ የወጣቶች የተዋልዶ ጤና አገልግሎት ቀንሶ በ18 ወረዳዎች ብቻ እንዲሆን ተደርጓል
 - > የረጅም ጊዜና የቋሚ የእርግዝና መከላከያ አገልግሎት የሚሰጥባቸው የተንቀሳቃሽ አገልግሎት መስጫ ፕሮግራም ታጥፏል
 - > ለመንግሥት የጤና ተቋማት የቴክኒክ ድጋፍ የሚያደርጉ ፕሮግራሞች ተቋርጠዋል።

- በማህበረሰብ በጎ ፈቃደኞች የሚሰጠው የቤተሰብ እቅድ አገልግሎት ከ30% ወደ 24% ዝቅ ብሏል
- የደርሶ መልስ የቤተሰብ እቅድ አገልግሎት አሰጣጥ ከ21% ወደ 8% ዝቅ ብሏል
- የተቀናጀ የቤተሰብ እቅድና የድህረ ፅንሰ ማቋረጥ አገልግሎት ከ77% ወደ 73% ዝቅ ብሏል
- የእርግዝና መከላከያ ዘዴዎች እጥረት ያጋጠማቸው የጤና ተቋማት ከ53% ወደ 59% ከፍ ብሏል

በተዋልዶ ጤና ላይ ያስከተለው ተፅዕኖ

- ፖሊሲው ተግባራዊ ከሆነ በኋላ በቤተሰብ እቅድ አገልግሎት ላይ የታየው ቅነሳ በኢትዮጵያ ውስጥ አገልግሎቱን በማስፋፋት ረገድ የተገኘውን አጥጋቢ እመርታ እንዲቀለበስ ያደረገ ከመሆኑም በላይ በእርግዝና መከላከያ አጠቃቀም ላይና በተዋልዶ ጤና ጉዳዮች ዙሪያ አሉታዊ ተፅዕኖ አስከትሏል። እ.ኤ.አ. በ2018 እና በ2020 መካከል የሚከተሉት ለውጦች ታይተዋል።
 - በቅርብ አመታት እየታየ ያለው ዘመናዊ የእርግዝና መከላከያ የሚጠቀሙ ሴቶች ምጥነት ፖሊሲው ተግባራዊ ከሆነ በኋላ አካሄዱ እየተቀለበሰ (እየቀነሰ) መጥቷል።

በቤተሰብ እቅድ አገልግሎቶች ላይ ያስከተለው ተፅዕኖ

የጋግ ሩል ፖሊሲ በተግባር ላይ በዋለበት ጊዜ ውስጥ (ከ2017 እስከ 2020) የተለያዩ የቤተሰብ እቅድ አገልግሎት አቅርቦት ቅነሳ አሳይቷል። እ.ኤ.አ በ2020 ከዚህ በታች የተዘረዘሩትን አገልግሎት የሚሰጡ የጤና ተቋማትና አገልግሎት ብዛት ከ2017 ጋር ሲነፃፀር ቅነሳ አሳይቷል።

- ይህ ለውጥ በገንዘብ እቅድ ምክንያት አገልግሎት ካልተቋረጠባቸው አካባቢዎች ጋር ሲነፃፀር በገንዘብ መቋረጥ ምክንያት አገልግሎት በተቋረጠባቸው አካባቢ ከፍ ያለ ነው።
- በአገሪቱ ውስጥ የውልደት መጠን እየቀነሰ ያለ ቢሆንም ጥናቱ በተካሄደባቸው ስፍራ ያሉ ልጅ የወለዱ ሴቶች ብዛት ከ14 ወደ 16 በመቶ ከፍ ብሏል።

በየፅንሰ ማቋረጥ አገልግሎቶች ላይ ያስከተለው ተፅዕኖ

እ.ኤ.አ. በ2005 ኢትዮጵያ የፅንሰ ማቋረጥ ሕግን በማሻሻል ሴቶች ሰፊ ባለ ሕጋዊ አግባብ አገልግሎቱን እንዲያገኙ አድርገዋል። ይህንንም ተከትሎ ጥንቃቄ የተሞላበት የፅንሰ ማቋረጥ እንዲሁም የድህረ ውርጃ አገልግሎትን በማዳረስ ረገድ ከፍተኛ ጥረት ተደርጓል። የኢትዮጵያ የጤና ዘርፍና አገልግሎቱን የሚሰጡ መንግስታዊ ያልሆኑ ድርጅቶች የጋግ ሩል ጫናን በመቋቋም አገልግሎቱን ለማስፋፋት ጥረት አድርገዋል። እ.ኤ.አ በ2018 እና በ2020 መካከል

- ጥንቃቄ የተሞላበት ፅንሰ ማቋረጥ አቅም ያላቸው የመንግሥት የጤና ተቋማት ብዛት ከ67 በመቶ ወደ 83 በመቶ ከፍ ብሏል ።
- በጤና ተቋማት የሚሰጠው ጥንቃቄ የተሞላበት የፅንሰ ማቋረጥ አገልግሎት በ10 በመቶ የጨመረ ሲሆን የድህረ ፅንሰ ማቋረጥ አገልግሎት ደግሞ በ7 በመቶ ዝቅ ብሏል።
: ይህም የሚያሳየው የድህረ ፅንሰ ማቋረጥ አገልግሎት የሚፈልጉ ሴቶች አነስተኛ መሆኑን ነው።

ምክረ ሀሳብ

ባለፉት አስርተ አመታት የኢትዮጵያ መንግስት የሴቶችን የተዋልዶ ጤና ፍላጎት በማሟላት ረገድ ከፍተኛ መሻሻልን አሳይቷል። ሆኖም ግን የአሁኑ ግሎባል ጋግ ሩል ይሰጡ የነበሩ የተዋልዶ ጤና አገልግሎቶችን ከሚቋረጡም በላይ የተገኘውንም ውጤት ወደ ኋላ መልሶታል። የኢትዮጵያ ሴቶች የተዋልዶ ጤና መብትና የፅንሰ ማቋረጥ አገልግሎትን የማግኘት ሁኔታ በሌላ አገር ውስጥ በሚደረግ የፖለቲካ አስተዳደር ለውጥ ሊወሰን አይገባውም። የጋግ ሩልን የአሜሪካ መንግስት እንደገና የሚተገብረው ከሆነ ኢትዮጵያ የህዝቧን የተዋልዶ ጤና ፍላጎት ከማሟላትና አገልግሎቱን ከማስፋፋት ረገድ ያላትን ነፃነት ለማስጠበቅ ወሳኝ ተግባራት ማከናወን ይገባታል። እነዚህም፡-

- የመንግስት የሲቪል ማህበረሰቡንና የግሉን ክፍለ ኢኮኖሚ ትብብር በማጠናከር ረገድ ንቁ የሆነ የተግባር እንቅስቃሴ ያስፈልጋል።
: ይህም የተዋልዶ ጤና አገልግሎቶችን ሳይቋረጡ እንዲሰጡ ከማድረግም በላይ የሴቶችን የተዋልዶ ጤና መብት ለማስከበር ያስችላል።
- አሜሪካ ውስጥ ያሉ የመብት ተከራካሪዎች (advocates) የግሎባል ጋግ ሩልን በቋሚነት ለማስቀረት በኮንግረሱ ላይ ግፊትና ጫና ማድረግ ይገባቸዋል። ይህም ፖሊሲው በኢትዮጵያና በሌሎችም ክፍለ አለማት የሚገኙ ሴቶች የተዋልዶ ጤና መብት መገፈፍ /መሸርሸር እንዳይቀጥል ያደርጋል።
- የጋግ ሩል እንደገና የሚተገበር ከሆነ ሁሉም መንግስታዊ ያልሆኑ ድርጅቶች በፖሊሲው አተገባበር እና በሚያስከትለው ጉዳት ላይ በቂ ግንዛቤ እንዲያገኙ መንግስት፣ የሲቪል ማህበረሰቡና አለማቀፍ መንግስታዊ ያልሆኑ ድርጅቶች በጋራ መስራት ይገባቸዋል።
- ከአሜሪካ የገንዘብ ድጋፍ ጥገኝነት ለመላቀቅና ወደፊትም ፖሊሲው ሊያስከትል የሚችለውን ጉዳትና ተፅዕኖ ለመቋቋም የኢትዮጵያ መንግስት የተዋልዶ ጤና አገልግሎት ለመስጠት የሚያስፈልገውን የገንዘብ ድጋፍ ማግኛ ምንጭን ማስፋት ያስፈልገዋል።

ምንጭ

ይህ ፅሁፍ “የትራምፕ አስተዳደር ያጠናከረው የግሎባል ጋግ ሩል በኢትዮጵያ የቤተሰብ እቅድ ፕሮግራም ላይ ያስከተለው ተፅዕኖ” በሚል ርዕስ እ.ኤ.አ በ2022 በሱሊ፣ ሰለሞን አሰፋ፣ አሰፋ ስሜ፣ ቤል እና ጎርጊዮ ከተዘጋጀ ያልታተመ ጥናት የተወሰደ ነው። ተጨማሪ መረጃ ከዚህ ድረ ገጽ ማግኘት ይቻላል። <https://doi.org/10.1111/sitp.12196>

ምስጋና

ይህ ጥናት ከዴቪዲዮ ሉስሊ ፓካርድ ፋውንዴሽን፣ ከአኒሚስ ፋውንዴሽን እንዲሁም በዊሊያም ፍሎራ ሄውሊት ፋውንዴሽን በተገኘ የገንዘብ ድጋፍ የተከናወነ ነው። በዚህ ጥናት ውስጥ የተገለፁት ጉዳዮች የአጥኚዎቹን ሀሳብ እንጂ በገንዘብ ድጋፍ ያደረጉ ድርጅቶችን አቋምና ፖሊሲ የሚያንፀባርቁ አይደሉም። ይህ ጥናት ሲጀመር ትብብር ላይረገው በጆን ሆፕኪንስ ብሉምበርግ የፕብሊክ ስኩል ውስጥ የሚገኘው ፐርፎርማንስ ሞኒተሪንግ ፎር አክሽን ምስጋና ይገባል።

www.ipas.org/where-we-work/ethiopia

www.aau.edu.et

Performance Monitoring and Accountability 2020

www.pmadata.org

Good reproductive health policy starts with credible research

guttmacher.org

125 Maiden Lane
New York, NY 10038
212.248.1111
info@guttmacher.org

Find this fact sheet online, in English, Amharic and Afan Oromo, at <https://www.guttmacher.org/fact-sheet/impact-trump-administrations-global-gag-rule-sexual-and-reproductive-health-ethiopia>. Additional information on sexual and reproductive health in Ethiopia is available at <https://www.guttmacher.org/regions/africa/ethiopia>.